

Lectura-cheia succesului

Profesor de limba și literatura română,

Pompilia Chifu

Colegiul Național „Alexandru Ioan Cuza”

Dacă ar fi să definim lectura, am ajunge la concluzia că aceasta reprezintă un fenomen, deopotrivă social și psihologic, regăsindu-se printre preocupările unor diverse categorii de populație, cu niveluri diferite de posibilități și pregătire profesională, de cultură. În orice caz, lectura înseamnă, în primul rând, un proces de comunicare: „toate sensurile termenului de lectură incluzând semnificația de transmitere și comunicare”.

Lectură (lat. *Lectura* = „citire”), în sens, etimologic, înseamnă descifrarea sistemului de semne scrise care constituie un text și înțelegerea (decodarea) ansamblului de elemente comunicate în acest fel. Pornind de la acest înțeles general acceptat, cuvântul a căpătat și sensul de interpretare a unui text literar. Capacitatea de a crea mai multe puncte de vedere cu privire la o scriere, de a o judeca și a o înțelege în mai multe feluri, provine din caracterul ei multifuncțional, din diversitatea nivelurilor și mesajelor cuprinse. Una dintre trăsăturile constitutive ale literaturii este tocmai diversitatea mesajelor, ambiguitatea înțelesului, caracterul său de operă deschisă, spre deosebire de scrierile științifice, de pildă. De aici, reiese că lectura (inclusiv în sensul de interpretare) este etapa finală, de o indiscutabilă importanță, a existenței operei. Nu există lectură, ci doar relectură, întrucât sensurile găsite în procesul decodării textului nu sunt întâmplătoare, ci guvernate de preconcepții, informații anterioare, nivel cultural.

Parafrazându-l pe Marin Preda, aș spune că „într-o lume în care timpul pare că are din ce în ce mai puțină răbdare cu oamenii”, lectura devine o „cenușăreasă”, sau mai bine zis, reprezintă o preocupare neglijată atât de copii cât și de maturi. Odată prinși în caruselul amețitor al grijilor cotidiene, ne este din ce în ce mai greu, trebuie să recunoaștem, să rezervăm câteva „clipe”, din viața noastră, pentru această activitate cu o valoare inestimabilă. Într-o asemenea situație, rolul cel mai important de a promova lectura în rândul tinerilor îi revine cadrului didactic care are menirea să descopere și să utilizeze, cu multă finețe, diferite metode capabile să dezvolte gustul pentru a explora lumea ficțiunii.

Chiar dacă, se vorbește, de mult timp, despre declinul lecturii tradiționale, nu trebuie neglijat faptul că există o serie de metode alternative de lectură care sunt menite și ele să stârnească, din ce în ce mai mult, curiozitatea lectorilor, indiferent de vârsta sau de experiența acestora. Trebuie să fim însă conștienți de faptul că nimic și nimeni nu poate înlocui plăcerea lecturii pe suport scris cu cea de pe ecranul computerului sau cu ascultarea unor cărți pe CD sau pe casetă în lectura unor actori.

Lectura este o activitate ce angajează personalitatea într-o permanentă explorare a sinelui, a propriei conștiințe sau a lumii înconjurătoare. De aceea, impactul lecturii calitative trebuie să dobândească valențe formative în dezvoltarea caracterului,

năzuințelor, idealurilor umane. Subiectul educației literar-artistice trebuie să conștientizeze coparticiparea sa în actul de creație ca o modalitate sigură de dezvoltare, de maturizare.

Dialogul virtual între cititor și creator prin intermediul operei literare este o condiție mai mult decât necesară pentru acumularea experienței lectorale și nu, în ultimul rând, a experienței de viață.

În același timp, una dintre condițiile subiective ale receptării este stimularea interesului, care concentrează atenția receptorului asupra obiectului („Ce comunică textul?”, „Despre ce este el?”) și respectul, care menține specificitatea operei de artă, împiedică confundarea ei cu lucrurile fizice ale universului cotidian.

Din această condiție rezultă și o primă cerință / un prim obiectiv important al activității profesorului: stimularea interesului elevilor pentru opera literară. În această privință, „privirea grăbită și distrată asupra operei literare nu poate duce decât la o interpretare rigidă, opacă și superficială”.

Din această cauză, putem considera că o monitorizare a lecturii particulare în cadrul lecțiilor nu este întotdeauna posibilă, deși profesorii, învățătorii încearcă să valorifice activitatea de lectură independentă a elevilor, fie prin verificarea fișelor de lectură a acestora, fie prin verificarea în primele zile de după vacanță a listei de lectură. Cu toate acestea, evaluarea are un caracter superficial. În cele mai multe cazuri, lipsește dialogul viu, animat, productiv între elevi. Este important de menționat că stimularea interesului pentru lectură depinde foarte mult de evaluarea calitativă a lecturilor individuale. Măsurarea rezultatelor trebuie să aibă un caracter stimulator, iar aceasta depinde, în special, de tipul activităților care trebuie să fie structurate pe o schemă flexibilă, stimulative și progresivă.

Cadrele didactice își pun adesea întrebarea cum ar putea să execute o verificare calitativă, cum ar putea să câștige timp, stimulând activitatea independentă a elevului și prin aceasta sporind *pofta* pentru lectură, care are ca rivali puternici-televizorul, computerul, radioul.

În acest context, cadrele didactice au nevoie de strategii didactice aplicabile efectiv la clasă, care să permită funcționalitatea principiilor în dezvoltarea atitudinii față de opera literară, care să le ofere elevilor libertatea imaginației și opiniei, prioritatea lor ca receptori de text artistic, să le stimuleze interesul de cunoaștere, să le actualizeze experiența de lectură și de viață.

Câteva metode care merită amintite ar fi crearea agendei de lectură în care elevii, indiferent de vârstă, își pot exprima impresiile despre cărțile citite. Jurnalul de lectură este asemănător cu agenda și contribuie la dezvoltarea creativității elevilor. Dosarul de lectură este potrivit elevilor de liceu și trebuie să conțină următoarele documente:

- Prezentări de carte, liste de întrebări și răspunsuri pe marginea unei cărți; o colecție de citate reprezentative pentru textul dat;
- Comentarii sau secvențe de comentarii ale unor texte preferate, rezumate, fișe de identitate a personajelor; caracterizări de personaje, texte rescrise prin parodiare, prin modificarea perspectivei, prin modificarea unei secvențe;
- File din jurnalul de lectură; interviuri imaginare cu personajele, scrisori adresate personajelor, monologuri imaginare ale unor personaje, scenariul posibil al ecranizării unui text, continuarea operei într-o manieră personală, schimbarea

finalului operei, imaginarea unei expozițiuni diferite, realizarea unei lansări de carte;

- Realizarea de benzi desenate ce reprezintă diferite secvențe ale textului, un proiect de copertă al unui text, ilustrații pentru un text, realizarea unui afiș pentru lansarea unei cărți, crearea unor personaje noi și introducerea lor în acțiunea operei, prezentarea unor experiențe proprii.

În ceea ce privește un posibil chestionar de evaluare a lecturii este recomandat următorul :

CHESTIONAR DE EVALUARE A LECTURII

Acest chestionar se referă în primul rând la obișnuințele de lectură ale elevilor și poate fi aplicat la prima întâlnire cu aceștia.

Numele elevului.....

1. Citești cu plăcere?

Alege a) sau b)

a) da

b) nu

Argumentează răspunsul dat.

2. Ai dori ca profesorul de limba și literatura română să te lase să alegi câteva lecturi pentru a fi citite în clasă?

Alege a) sau b)

a) da

b) nu

Argumentează răspunsul dat.

3. Ce strategii de lectură ai alege?

4. Care sunt personajele pe care le preferi?

În urma aplicării chestionarului la clasă, profesorul poate să identifice gusturile elevilor pentru un anumit tip de lectură și poate să se folosească de aceste informații pentru a-i atrage în minunata aventură a explorării lumii fictive.

În concluzie, este minunat să-i învățăm pe elevii noștri că lectura este un drum prin lumea cărții, pe care trebuie să-l parcurgem renunțând la prejudecăți și pe care trebuie să-l simțim cu toată ființa noastră.

BIBLIOGRAFIE

CORNEA P. *Introducere în teoria lecturii*. București, 1998

PARFENE C. *Literatura în școală*. Iași, 1997

ȘCHIOPU, C., *Creativitatea la orele de literatură română*, În: *L. română*, 1996, nr. 3., p. 92-95

ROBINE, NICOLE, *Lectura*, în: *Literar și social. Elemente pentru o sociologie a literaturii*, București, Ed. Univers, 1974, p. 213

ANGELESCU, MIRCEA, IONESCU, CRISTINA, LĂZĂRESCU, GHEORGHE, *Dicționar de termeni literari*, București, Ed. Garamond, 1995, pp. 139-140